

Tijd voor zwermverhindering

Frans van Bussel neemt dit jaar de beginners-rubriek voor zijn rekening. Eerst vertelt Frans over zijn ervaringen. Daarna raadpleegt hij het bekende *Handboek der Moderne Bijenteelt* van Johan Schotman (1942), om tot slot te luisteren naar wat de bijen ons te vertellen hebben. Want zouden die niet ook hun opvattingen hebben over wat de imker boven hun kopjes uitspookt?

De natuur is zo georganiseerd, dat er voldoende darren aanwezig zijn op het moment dat er nieuwe koninginnen komen. Dus beschouwen we het aanzetten van darrencellen vaak als een eerste teken van de naderende zwermtijd.

Wat is dan het verband tussen de eerste darrenraat en het moment waarop de voorzwerm afkomt? Schotman spreekt in dit verband over de 'zwermkoortsthermometer'. Een dar ontwikkelt zich in 24 dagen van ei tot bij. Het duurt 12 tot 14 dagen voordat hij geslachtsrijp is, maakt samen 36 dagen. De koningin heeft 15 dagen nodig van ei tot geboorte, plus drie dagen tot geslachtsrijpheid. Dit maakt 18 dagen. Brengen we deze dagen in mindering op de darrentijd, dan zou een koningin zo'n 20 dagen voordat de darren geslachtsrijp zijn koninginnencellen moeten laten maken en beleggen. Zo kun je door het darrenbroed een schatting maken van het moment van zwermneiging. De bijen kennen deze berekening niet en houden er een eigen agenda op na. Het blijft dus oppassen.

Ervaringen

Wij hebben twee volken gezond door de winter geloofd en ze groeiden explosief. Om de zwermneiging te onderdrukken kozen we voor het maken van een veger. De twee vegers hebben wij bij onze dochter gestald, ver weg van onze woonplaats. Onze kleinzoon vond het wel bijzonder spannend dat de bijtjes kwamen logeren! Na enkele weken hebben we deze volkjes weer opgehaald en in onze bijenstal teruggeplaatst.

Bij de moerloze volken hebben we alle koninginnencellen verwijderd. Na enkele dagen waren er redcellen aangezet voor een nieuwe koningin. Ook deze cellen hebben we verwijderd en zo werd het volk hopeloos moerloos. Van een collega-imker kregen we geschikte eitjes en larfjes van een P-moer en die hebben we in de kasten geplaatst. Het wachten kon beginnen.

We waren veel te ongeduldig. We vonden dat er veel vroeger een leggende koningin moest zijn dan de natuur toestond. Bij een van de twee kasten klopte het aardig en

was er na ongeveer drie weken broed aanwezig. Bij de tweede kast geen activiteit: broedloos. Een week gewacht, niets. Nog een week gewacht, nog steeds niets. Het volk was zeer lusteloos. De koninginnencellen waren wel leeg maar ieder teken van een moer ontbrak. Om aan alle ellende van het volk een einde te maken, hingen we er een volledig raam met eitjes, larven en gesloten broed bij. Als het volk echt moerloos is, dan zal het namelijk op dit raam koninginnencellen bouwen. Weer enkele weken gewacht. De linde bloeide inmiddels volop. Tot onze grote verbazing ontstond er bij de kast een grote bedrijvigheid. Op de raat die erbij was gehangen waren geen redcellen gemaakt en er was in ruime mate broed aanwezig. De koningin had ons gefopt; ze was gewoon wat traag. Het volk was gered.

Het handboek

In het boek van Schotman wordt een zestal methoden beschreven voor zwermverhindering. Het maken van een veger is er een van. Als je alle manieren bestudeert, lijkt er een gemeenschappelijke noemer te zijn: creëer voor de bijen zoveel chaos dat zij het te druk hebben met het oplossen van de problemen en niet meer aan zwermen kunnen denken. Bij enkele methoden is de chaos zo groot, dat ook de imker het spoor bijster kan raken. Het maken van een veger lijkt de verstandigste oplossing.

Uitlopende darren

Als onderdeel van de varroabestrijding werkten we met darrenraat. Een leeg raam met drie compartimenten hingen we in het volk en het darrenbroed sneden we stelselmatig uit. Dit systeem werkte zeer effectief. *(Noot van de redactie: Het toepassen van deze methode wordt steeds meer achterwege gelaten).*

De bijen aan het woord

"Onze koningin was na de winter al vroeg aan de leg. Het ruimtegebrek in de onderste broedbak begon snel een rol te spelen en de koningin nam daarom ook de bovenste broedbak in gebruik. Het zou zeker niet lang meer duren of een grotere woonruimte was nodig. Zij stuurde onderzoekers naar buiten om geschikte behuizing te zoeken. De koningin had een afspraak gemaakt met koninginnen van omliggende volken dat ze voor elkaar voldoende darren van goede kwaliteit zouden produceren. De beschikbaarheid van de darren moet wel samenvallen met de paarbehoefte van nieuwe koninginnen. Ze vertelde haar bouwbijen grotere cellen te produceren. Nu wil het toeval dat er een volledig raam ter beschikking was gekomen, opgedeeld in drie compartimenten, perfect geschikt voor darrenbroed. Aan de slag dames! Binnen een week was het raam volledig uitgebouwd en kon de koningin haar darreneieren produceren. Alsof de duivel ermee speelde, steeds als een compartiment vol belegd en

gesloten was, verdween dit deel op onverklaarbare wijze. De koningin werd er niet vrolijk van. De afspraak met haar mede-koninginnen kwam in gevaar en ze nam maatregelen. Met voorrang werden enkele koninginnencellen aangezet. Net toen een en ander vorm begon te krijgen, ontstond er een grote verandering in de woonsituatie. De koningin werd met een aantal werksters bruut afgezonderd van de rest. Wat had ze verkeerd gedaan? Ze kreeg een nieuwe kleine behuizing en een andere woonlocatie. Voordat de achterblijvers in de gaten hadden dat de koningin verdwenen was, waren de koninginnencellen al vernield. Wie doet nou zo iets? Het laatste redmiddel werd aangesproken. Voederbijen zochten naar geschikte eitjes of eendagslarven om te promoveren tot koninginnen. Gelukkig waren die nog beschikbaar. Je houdt het niet voor mogelijk, maar ook deze nieuwe koninginnencellen werden door vandalen vernield! De situatie was hopeloos. Wat nu?

Plots was er grote opwinding. Er waren eitjes en larven uit de hemel neergedaald, geschikt voor koninginnencellen! Uit voorzorg werd extra bewaking rondom de cellen geplaatst. Na 13 dagen werd een koningin geboren. Ze ging na enkele dagen op bruidsvlucht. Wij stertselden wat af om de koningin terug te leiden naar haar thuisfront. De nieuwe koningin was zeer in trek bij de darren en geheel voldaan keerde zij bij ons terug voor haar nieuwe taken." ●

"Eitjes uit de hemel": stukje raat met eitjes ingezet in raat